

ГЕЛЬМІНТОЗИ ДИКИХ І ЕКЗОТИЧНИХ ТВАРИН ТА ПТАХІВ ЗООПАРКУ СС „ЛАН“ С. ОЗЕРА СВІТЛОВОДСЬКОГО РАЙОНУ КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У наш час, коли через втручання людини значно зменшилися природні ареали проживання диких тварин, зоопарки набули не лише естетичного призначення, а і часто є репродукторами з відновлення зникаючих та рідкісних видів тварин. Це вимагає створення оптимальних умов для життя, здоров'я та відтворення утриманців зоопарків.

Значної шкоди здоров'ю тварин завдають хвороби, спричинені збудниками інвазій.

Тому **метою** нашої роботи було вивчити основи страусівництва, біологічні особливості екзотичних птахів зоопарку – страусів, а також дослідити епізоотичний стан СС „Лан“ щодо гельмінтозів тварин та птиці.

Матеріалом для дослідження були мешканці зоопарку, від яких ми відбирали проби для копроскопічних досліджень індивідуально від кожної тварини. Дослідження проводили методами послідовних промивань і комбінованим у модифікації В.М. Котельникова та В.М. Хренова.

Результати досліджень. Історія страусівництва. Страусівництво зародилося в Південній Африці у другій половині XIX ст., ймовірно – між 1857 і 1864 рр. У 1885 р. в ПАР

нараховувалося всього 80 одомашнених птахів. Ферми з розведення страусів почали створюватися і в інших країнах: Австралії, Єгипті, США, Аргентині і швидко розповсюдилися по всьому світу. Птахів розводили, в основному, щоб задовольнити вередливий світ моди. Боа із страусових пір'їн прикрашали плечі світських левиць і костюми зірок «Мулен-Руж», віялами панянки надавали кокетливі сигнали кавалерам. Нещасні страуси могли стати жертвами краси. У 1840 році із Південної Африки вивезли 1 т страусового пір'я, у 1910 – вже 370 т. Коли б страусів не стали розводити у неволі, вони були б повністю знищені.

В Росію африканських страусів вперше завіз у кінці 19 ст. барон Фрідріх Едвард Фальц-Фейн у своє степове помістя Асканія-Нова у Тавричеській губернії. Це були сомалійські страуси, нащадки яких в невеликій кількості і зараз живуть у заповіднику. Пройшло декілька десятиліть і фермери зрозуміли, що ця птиця – «золота». До 1913 р. загальне поголів'я страусів у світі перевищило 1 млн. особин. У 70-ті роки акцент змістився на виробництві м'яса та шкіри. Друге народження галузь пережила у 80-ті роки XX ст. Виявилось, що його можна вважати «коровою у пір'ї», яка не хворіє ні ящуром, ні коров'ячим сказом. Не буває у страусів сальмонельозу.

З низьким рівнем холестерину (32 мг/100 г), високим рівнем білка (22 %) та малокалорійним є дієтичне м'ясо страуса (філе

містить 1,2 % жиру. У 100 г – 22 мг Mn, 280 мг P, 350 мг K). Шкіру страуса вважають за одну із самих розкішних і ставлять поруч зі шкірою крокодила і змії, з неї шиють сумки, гаманці, взуття (1,1–1,5 м² шкіри з 1 страуса). Шкіра з ніг страуса, вкрита лусочками, використовується для пошиття ковбойських чобіт, вартість яких сягає декількох сотень доларів.

З величезних яєць вагою до півтора кг можна жарити гігантську яєчню. Шкаралупу яйця використовують для біжутерійних прикрас, її розмальовують і продають як сувенір, з неї готують ліки від імпотенції. Кігті використовують для огранення дорогоцінних каменів промисловості. Пір'я продовжують прикрашати дам (Боа-200 дол/м). Унікальними терапевтичними властивостями володіє страусовий жир. З нього виробляють масло, що використовується у косметичних цілях. Досліджують кров, мозок (лікування хвороби Альцгеймера), рогівку ока (трансплантація людині).

Популяція страусів у світі

Світова популяція страусів складає біля 4 мільйонів, а племінне стадо нараховує біля 400 тис., 30 % приходить на Африку. Більше 90 % страусів на цьому континенті живуть на фермах чи у зоопарках, інші – на волі.

Комерційним розведенням страусів активно займаються Африка, Австралія, Ізраїль, США, Канада, Польща, Бельгія,

Молдавія, Росія та ін. країни (наприклад, Японія закуповує у Бельгії тільки на 1 фермі за контрактами 150 птахів у кварталі).

У всьому світі вирощують більше 10000 птиці в рік. Чиста вага м'яса страуса складає 50 % від живої маси птиці. Продуктивність страуса дуже висока. Самка зберігає яйценоскість до 35–40 років. Від однієї самки можна отримати 100 і більше яєць у рік. Одна самка може дати потомство у 40 і більше пташенят у рік, а це біля 2 тонн чистого м'яса, оскільки вони досягають ринкової ваги після 407 діб від зачаття (42 доби інкубації + 365 діб), (для порівняння: теля у 654 дні – 250 кг м'яса), 50 м² шкіри і 36 кг пір'я щорічно.

Економічні аспекти розведення страусів

Страусівництво стало досить успішним і у північних європейських країнах, включаючи Фінляндію і Швецію, а також в США, тому що страус з легкістю переносить зимовий холод, оскільки їх імунна система високоадаптивна і пір'я захищає, а турбот потребує менше, ніж корова. При цьому він зовсім невибагливий у їжі. Тому цей агробізнес не так давно (10–15 років тому) потрапив і в Україну **История страусоводства Ж-л «Мясное дело» № 11, 2004.- Киев, ЧП «Корсар», 2004. – С. 26-27**

На сьогодні за даними асоціації страус оводі в Україні налічується біля 30 ферм з вирощування страусів (5 у Київській

області), найбільша – Ясногородська, що налічує 250 голів страусів.

Тагиров М.Т. Биологические особенности страусов / Эффективное птицеводство, № 11 (47). – 2008. – С. 27–30.

Біологічні особливості страусів

Страус африканський чорний з'явився у результаті схрещення страуса північноафриканського з південноафриканським. Самці досягають зросту 2,4–2,5 м при масі тіла біля 120 кг, а самки – 2,2–2,3 м при масі 105–115 кг. Жива маса ему становить 40–50 кг, самок нанду – 23–28 кг, самців – 30–35 кг.

Страуси мають відмінний зір – бачуть на відстані 3 км. Очне яблуко діаметром 5 см, що важить біля 60 г дозволяє їм мати широке і глибоке поле зору. Слабо розвинені нюх і смак. Тривалість життя страусів 30–75 років. Репродуктивний період африканського страуса починається з 3-річного віку і триває 4 десятиріччя. Зазвичай його використовують 15–17 років при інтенсивній технології. Репродуктивне життя самок триває 30–40 років. Завдяки сильним кінцівкам страуси можуть розвивати швидкість до 70 км/год. Дорослий самець за розмірами значно більший самки і відрізняється чорним кольором пір'я на тулубі, а також білим пір'ям, що звисає із країв крил, самка – сіро-коричневого кольору. Продуктивний сезон продовжується з березня по жовтень. Яйценоскість самок складає 40–80 яєць за сезон. Яйця білого кольору і важать від 1300 до 1800 г, в середньому – 1400 г. Маса яєць у нанду складає в середньому 620 г, у ему – 650 г.

Тривалість інкубаційного періоду (насижування) у нанду 33–36 днів, африканського страуса – 39–41 день, у ему – 52–56 днів.

У пустелі африканські страуси витримують температуру до + 50 ° С, у північних районах Європи і Росії при температурі до - 12 ° С вони почувають себе абсолютно нормально, на прогулянці вільно витримують 15–16-градусні морози.

У результаті обстеження у зоопарку були такі тварини: леви, леопарди, рисі, медвежі, вовки, лисиці, верблюди, олені, лами, косулі, горні козли, вівці, кенгуру, мавпи, носухи, фредки, муфлони, пітони, крокодили, орел і страуси.

Проби фекалій досліджували від кенгуру (1), лисиць (3), леопарда, левів (2), страусів (38). У трьох лисиць у пробах були виявлені яйця трихурисів та ооцисти еймерій із сильною ступінню інвазії. В усіх страусів відмічали слабку або середню ступінь ураження аскаридіями.

Отже, при дослідженні епізоотичної ситуації в СС „Лан“ с. Озера Світловодського району Кіровоградської області виявлено, що лисиці були уражені збудниками *Trichuris vulpis* та *Eimeria vulpis*, а страуси – *Ascaridia galli*, що свідчить про необхідність проведення комплексу заходів щодо лікування хворих тварин і в подальшому – запобігання розповсюдження збудників у довкіллі та недопущення розвитку в організмі тварин та птиці.

Тому ми надали рекомендації щодо цих питань керівництву зоопарку і надіємося, що після їх виконання ми зможемо оцінити ситуацію після дегельмінтизації.